

מסורת הש"ס

(א) [לנקמן כ. מ: כח. ס: פו. קדושין ע"ה. מיר כט, (ז) קדושין ע"ה. גיטין י. [מקספתא פסחים פ"ב פ"ב ה"ב, (ג) ג"ז שם ברכות מו, (ד) [לעיל ג, (ה) [נכס"ה: משומד, (ו) [גיטין לו: וש"נ, (ז) [מקספתא פסחים פ"ב ה"ב, (ח) [דברים י"ב, (ט) [ויקרא י"א, (י) [נכס"ה: דמיו, (כ) [ג"ל דאמריק בפסחים מ, (ל) [ש"ן תרי"ט שביעית פ"ח מ"ח, (מ) [דפוס ויילנא].

הנהגות הב"ח

(א) [תוב' ד"ה מלת וכו' כימי עורא בדאמריק בפירקין דר' אליעזר וליכא:

הנהגות מהר"ב רינשבורג

[א] רש"י ד"ה מהו דמיתא אע"ג וכו' ורש"י ע"ה המחקר דקיימא לן דמותר ולא נפקין דבר דתק הקמחין מן מינת ורש"י עד הקמחין מנתק. וי"ב ורש"י שלח המחקר דמותר ולא נפקין דבר דקילי הקמחין ונלקות וכו' שכל וי"ב ומלת דתק לא טעמו. דל"ן לא משה כסוס מקום וימנאל דר"ה היא בפסחים מ' ע"ה. ובעל מורה חיים שנה ג' ופסד דמשה שלמה היא וטעות הדפוס הטעוה: [ב] תוב' ד"ה מלת וכו' דהא קאמר הסם מנתק. כ"ב ע' שביעית פ"ח משה י' ובתוס' י"ט ע"ה:

מוסף רש"י

אין שחיטה לעוף מן התורה. אלא מדברי סופרים [קטן ב' וגי'ש]. מצאנו כותי מותרת. לאכלה בפסח ואין זה משום חשש דחימת [קדושין ע"ה. ובידן גיטין י.]. ואדם יוצא בה ידי חובתו בזה. משום חובת לילה הראשון שהוא חייב לאכול מנה המשתמרת. דכתיב (מנחות י"ב) צבר תאכלנו מנחה, ואפילו ידעין זה אלא החמילה לא נפיק בה אלא אם כן עבר לה שימור לשם חובת מנה, דכתיב (שם) ומשמרת את המנחה, וכתובים בקריית הן שצריכה להשתמר לשמה וטעין לה שימור [גיטין י.]. ויולא זה דלא הו' קמחין וצריכות של עובדי כוכבים שלא חמלו דקילי (פסחים מ) חסם ממלא כריסו מנה ונבלע שאלם כותי מנה אחרת לחמיהו, משום דמלת מנחה בעיני שימור לשם מנחה, אלא מלת כותי אין צריך לאכול מנה אחרת בחמיהו, דקילי מנחה שימור [קדושין ע"ה]. ד"ה אוסר. אף בחמילה כל ימות הפסח, משמעין לה משא ממחלן [גיטין י.].

דלא כתיבא ואחזיקו בה. ודלא בחמילה וליחאבין. כי לא משמח היתר אכל נבלת ומתחר שסכין בדוקה ומתנה בידו שחט שפיר, דכל כמה דמצי למיכל היתרה לא מילי איסורא וי' אין לו סכין בדוק לא טרח להדורי בתר סכין יפה אם שו' פוגמה [לעיל ג.].

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

ד.

ג'יון הש"ס

גמ' שהי' דרסה וכו'. אשניות לעילא הוא דהא דרסה מביא בקרא דהרש"י לקמן דף ל' ע"ב אין ושמח אלא ומשך [וכי' דש"י לקמן דף כ' ע"ה ד"ה [ללא] אלא כיון שהוא שגור להסיר אלו ה' ביחד נקט לה. דש"י במשמרת הית' הלכות שחיטה דף י' ע"ב. אלא בחידוש לקמן דש"י כח דף דרסה ה"ל היא אשכחא דרסה ג"כ מהלכה לתשה מקמי:

ענין רש"י

ריש"י. ציפורין שחוטות מושחלות על חבל.

שיטה מקובצת

[א] מותרת לאכלה ולא חיישין לחמין [ב] דהניא הקמחין ובקצות: [ג] דהא באין בקיאי בדקדוקי מצות תליא טעמא וחס אינם כו' ורבן שמעון בן גלילאי [ד] וכו' היינו תנאי דאמרי' לעיל אחזק ולא אחזק תנאי היא אלא עד מסקנא: [ה] וכיון דאוקמינן דאהדן דאריי בהו לעיל קאי דהיינו בדחיתין למעוטי אמת היתא דלא אחזק: [ו] ואיכא היתרא ואיסורא קמיה לא שביק: [ז] דרב מנשה דהך מבייתאן הן:

ריבנו גרשום

דקוריא של צפורין. קישור של עופות שחוטין צא בידו של כותי: אמר רב איש במכניסין תחת כנפיו. כלומר במכניסין הצפרים לתחת גלימא שלו וקוטע ראשו של אחד מהן. דהכתיב איני יודע מאיזה מהם נתן לו: דמספספי ליה במסוס. כלומר שמלככו בטיט שאפי' יש לו סימן אין מכיר הסימן: ולטעמין שהייה דרסה חלדה הגרמה ועוקר מי חביב. כלומר את אמרת דלמא קא סברי כותים אין חלטה לעוף מן התורה ובהמה דאכלין משחטות [וכן התורה [והא] שהייה דרסה חלדה הגרמה ועוקר מי חביב ויהו בקיאי בהו רמצינן לימור דמחמירין בהן לפיכך אכלינן בהמה ששחטו והא לא כתיבי באורייתא לענין בהמה אלא כיון דאחזיקו בהו אחזק ואכלינן משחטותן אפי' מהבמה הכא נמי לענין עוף כיון דאחזק אחזק אפי' דלא כתיב: דאחזק ולא אחזק בדלא חביב. כלומר אי חשיבא חזקתן חזקה במילתא דלא כתיבא בנן עוף אי לא חשיב: תנאי רש"י שאין בקיאי בדקדוקי מצות. כלומר אין בקיאי ששחטו שלא יחמיר. כדאמרינן בסם' פסחים שלש נשים עוסקות בבצק: רש"י אומר כל מצוה שהחזיקו בה כותים.

(א) ג"ל היינו ת"ק. כלומר וכו'.

דקוריא. סל כמו דקוריא דפרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף פד.) ודמפינן (שבת קסז.). **מכניס** איזמל בזבירים. סימני שמעתמא דרב מנשה ודאח מילתא הן הך דמכניס תחת כנפיו ולקמן צפרק שני (דף נה.) איזמל שאין לו קרנים וצפרק אלו טרפות (לקמן דף נה.) הנהו דיכרי דגנזי גנזי אין חוששין לריסוק אברים מיהו גם צמקומות אחרים יש כדאשכחנא צפרק צ' דיצמות (דף כה.) דאמר רב מנשה גולן דצצריה כשר לעדות אשה וצפרק מי שהשחין (שבת קטו.) אמר רב מנשה חלד קמי חלד מתי קמי מתי שפיר דמי: **מצת** בותי מותרת. וא"ת והלא עור על פתן [לפי שהיו מצטלן צנין בית המקדש צנימי עורא (ה) כלומר צפירקין דר"ה (ט) פ' (ל) וליכא למימר דהיינו צמותים ראשונים דכתיב צהם ואת אלהיהם היו עוזבים ב"ה דאח קאמר הסם מנתק אמר ר"ה כל האוכל פת כותי כאילו אוכל צמר חזיר ומנינא נמי לקמן (דף יג.) שחיטת דוקרי לעצדות כוכבים פמו פת כותי ואמר ר"ה דמייירי הכא צעיקה דשרלאל שעשה הכותי ממנה מנה וא"ת והאיך יולא זה ושמא הוא לא שמר לשם מנה דהא חשדי אלפני עור לא תמן ממשול וי"ל בנן שלא אכל הכותי מנה אחרת כל הלילה: **איכא** בינייהו דלא כתיבא ואחזיקו בה כו'. צפ"ק דגיטין (דף י.) מוכח דכתיבא ולא אחזיקו זה נמי איכא צניייהו דלת"ק מהני ולרשב"ג לא מהני והכא לא נקט אלא לא כתיבא ואחזיקו זה משום דאשחיטת כותי צעי לאתויי מנאי א"י דלא אמת לשנויי אלא מה שהקשה אם החזיקו זה מצעי ליה ושם פירשנו:

מותר בקיאי בשימור קמ"ל ר"ה אוסר לפי שאין בדקדוקי מצות קסבר לא בקיאי בשימור רשב"ג אומר כל מצוה שהחזיקו בה כותים הרבה מדקדקין בה יותר מישראל היינו ת"ק איכא בינייהו ורשב"ג סבר אי אחזק אין אי לא אחזק לא אי הכי כל מצוה שהחזיקו בה כותים אם החזיקו מיבעי ליה אלא איכא בינייהו דלא כתיבא ואחזיקו בה תנא קמא סבר כיון דלא כתיבא אע"ג דאחזיקו בה נמי לא רשב"ג סבר כיון דאחזק אחזק גופא אמר רבא ישראל מומר אוכל נבילות לתיאבון בודק סבין ונותן לו ומותר לאכול משחיטתו מאי טעמא כיון דאיכא היתרא ואיסורא לא שביק היתרא ואכיל איסורא אי הכי כי לא בדק נמי מיטרח לא טרח אמרו ליה רבנן לרבא תניא דמסייע לך חמצן של עוברי עבירה אחר הפסח מותר

מותר לא לזכור: **אוסר**. אפילו לאוכלה: **קסבר** לא בקיאי בשימור לא גרסין. וטעמו משום חמיון. ולמנאן גרסין ליה הכי מפרש לא בקיאי לשומרו מלהחמין. וי"מ ור"ה אוסר לזאת זה ידי חובתו בפסח ולא מילתא היא שאין זה לשון איסור: **איכא** צניייהו. מילתא דכתיבא צאורייתא ולא ידעין זהו דאחזיקו זה: פ"ק. דלא איירי בחזקה כלל אכתיבא דאורייתא קפיד ותנא מנה וזה"ל לכל הכתובים בתורה אע"ג דלא ידעין אי אחזיקו זה אי לא אחזק סמכין עלייהו דכיון דכתיבא ודאי אחזק זה ור"ה אוסר אפילו אחזיקו זה דהא גאונים בקיאי בדקדוקי מצות ורשב"ג אמת למימר אחזק אין לא אחזק לא. ולא היינו תנאי ודאמר לעיל עד מסקנא דמילתא: **כל מצוה**. משמע דלרצוי אמת אפילו הך דלא איירי זהו וכיון דאחזקמן דהני דאירי זהו לעיל קאי דהיינו דכתיבא למעוטי אמת: **אם החזיקו מיבעי ליה**. דהשתא הו' משמע שפיר דפליג אחריותהו לך דש"י בלא חזקה ולר"ה דאוסר אפילו החזיקו ותמא איהו למימר אם החזיקו מדקדקין זה ומותר ודלא כר"ה לא לא אחזיקו אסור ודלא כמ"ק דש"י בלא אחזיקו אכל השמא דקמין כל משמע דאפילו הך דלא כתיבין נמי קאמר דסמכין אחזיקו: **אחזיקו** זה **לא כתיבא ואחזקו** זה **סבר**. מנה וכל דלמילי ליה דכתיבא סמכין עלייהו צין אחזק צין לא אחזק ודלא כתיבא לא סמכין עלייהו ואפילו אחזק ור"ה סבר אפילו כתיבא ואחזק לא סמכין עלייהו ורשב"ג סבר כל מצוה שהחזיקו ואע"ג דלא כתיבא סמכין עלייהו כיון דאחזק אחזק. והיינו תנאי דלעיל ת"ק ורשב"ג: **כיון דאיכא היתרא ואיסורא**. קמיה שצידו להכשירה וצידו לנבלה: **מטרח** לא **טרח**. אם לא ימלאה יפה לא יחזור אחר סכין אחרת: **תניא דמסייע** לך. דכל מי שאינו עושה להכעיס ואיכא היתרא קמיה לא שביק היתרא ואכיל איסורא: **של עוברי עבירה**. שאין מצערין חמץ בפסח מפני הפסידה:

מותר

(א) כלומר היינו תנא קמא דרבי אליעזר: אי הכי כל מצוה שהחזיקו בה כותים אם החזיקו מבעי ליה. כלומר כיון דרשב"ג מחמיר יותר מר"ה אם החזיקו מיבעי: כיון דאיכא היתרא ואיסורא. כלומר ידבול לשחוט שפיר לא שביק היתרא ואכיל [איסורא] שלא ישחוט יפה: חמצן של עוברי עבירה. מניחין חמצן אחר הפסח בבית אחד הן הן

דקוריא. מחזרות של צפרים שחוטין. ריש"י צנע"ז: **אזני**. דאמר לעיל [ג.] יולא ונכנס לכתחלה לא שרינן גבי שחיטה דייק מרישא: **ורבא**. דש"י [שם] דייק מסיפא דלא מנריך תנא דדיקה אלא היכא דבא ומצאו: **עומד על גביו דמי**. ועומד על גביו דקמני תנא היינו יולא ונכנס:

האי הוא דהו' שחיט שפיר. אותו עוף נצדו שחוט יפה וזה היה מכירו ואכלו ואין הכי נסמון לאכול האחרים: **מכניסין סתם כנפיו**. ישראל זה הבדוק מנכנס כל הצפרים תחת כנפי כסותו ואין הכותי מכיר אחר נתן לו: **ממסמס**. מנעכו ומנחשו: **אין שחיטה לעוף מן הסורה**. משום דלא כתיב וציחה בזהדי אלא צצק ולא דכתיב וציחת מצקק ומנאלקן ואין ילפינן בזהדיש לקמן (דף כז.) מזהם מורת הצהמה והעוקף: **ולטעמין**. הך וציחה דכתיב צצק וצלאן מי מפרשן הלכותיה צמורה ואפ"ה סמכי עלייהו משום דלחזיקי להו דאחזיקו זה: **ואחזק ולא אחזק דלא כתיבא תנאי היא**. מנהו שחיטה כמזהב צפירוש צמורה ורש"י שהחזיקו זה אי אחזיקו כיון דאחזקו לדירהו אחזק נמי לדירהו לסמון עלייהו כי עבדי לזכר ענמן או אי אחזיקו אע"ג דאחזקו לדירהו לא אחזקו לדירהו כלומר לא חשבינן ליה חזקה למסמך עלייהו תנאי פליגי זה. אחזק ולא אחזק כלומר חזק או אינה חזקה: **אימורס**. לאוכלה ולא חיישין לתקן בפסח: **ואדם יולא ידי חובתו**. שהכחז קצצו חובה לאכול מנה צלילה ראשונה דכתיב (שמות יב) צערי תאכלו מצות ואם יצא לאכל עבר צערה. ולקמן פריך כיון דתנא מותר שחיטא דיולא זה: **אסור**. אפילו לאוכלה:

שאין בקיאי. אין יודעין שהמורה ולהצמין צין שיאור לסידוק צין הכסיפו פניו ללא הכסיפו פניו: **פשיטא**. דיולא זה כיון דמותרת: **מהו דסימא**. אע"ג דפשיטא לן דלא הניחיהו להחמין ומותרת צאכילה מיהו לא בקיאי זהא דבעי למיעבד שחיט לשם מנה של מנחה וכיון דלא עבד זה שימור לא נפקין זה מידי דהו' אקמחין וצלקות של עובדי כוכבים הצאים לפניו קודם שפאפה עובד כוכבים א' ורש"י שלא החמין דקיימא לן דמותר ולא נפקין צהו דאחזקין הקמחין וצלקות של עובדי כוכבים אדם ממלא כריסו מנה וצלבד שאלם כותי מנה שחמיהו חמיון. ולמנאן גרסין ליה הכי מפרש לא בקיאי לשומרו מלהחמין. וי"מ ור"ה אוסר לזאת זה ידי חובתו בפסח ולא מילתא היא שאין זה לשון איסור: **איכא** צניייהו. מילתא דכתיבא צאורייתא ולא ידעין זהו דאחזיקו זה: פ"ק. דלא איירי בחזקה כלל אכתיבא דאורייתא קפיד ותנא מנה וזה"ל לכל הכתובים בתורה אע"ג דלא ידעין אי אחזיקו זה אי לא אחזק סמכין עלייהו דכיון דכתיבא ודאי אחזק זה ור"ה אוסר אפילו אחזיקו זה דהא גאונים בקיאי בדקדוקי מצות ורשב"ג אמת למימר אחזק אין לא אחזק לא. ולא היינו תנאי ודאמר לעיל עד מסקנא דמילתא: **כל מצוה**. משמע דלרצוי אמת אפילו הך דלא איירי זהו וכיון דאחזקמן דהני דאירי זהו לעיל קאי דהיינו דכתיבא למעוטי אמת: **אם החזיקו מיבעי ליה**. דהשתא הו' משמע שפיר דפליג אחריותהו לך דש"י בלא חזקה ולר"ה דאוסר אפילו החזיקו ותמא איהו למימר אם החזיקו מדקדקין זה ומותר ודלא כר"ה לא לא אחזיקו אסור ודלא כמ"ק דש"י בלא אחזיקו אכל השמא דקמין כל משמע דאפילו הך דלא כתיבין נמי קאמר דסמכין אחזיקו: **אחזיקו** זה **לא כתיבא ואחזקו** זה **סבר**. מנה וכל דלמילי ליה דכתיבא סמכין עלייהו צין אחזק צין לא אחזק ודלא כתיבא לא סמכין עלייהו ואפילו אחזק ור"ה סבר אפילו כתיבא ואחזק לא סמכין עלייהו ורשב"ג סבר כל מצוה שהחזיקו ואע"ג דלא כתיבא סמכין עלייהו כיון דאחזק אחזק. והיינו תנאי דלעיל ת"ק ורשב"ג: **כיון דאיכא היתרא ואיסורא**. קמיה שצידו להכשירה וצידו לנבלה: **מטרח** לא **טרח**. אם לא ימלאה יפה לא יחזור אחר סכין אחרת: **תניא דמסייע** לך. דכל מי שאינו עושה להכעיס ואיכא היתרא קמיה לא שביק היתרא ואכיל איסורא: **של עוברי עבירה**. שאין מצערין חמץ בפסח מפני הפסידה:

(א) כלומר היינו תנא קמא דרבי אליעזר: אי הכי כל מצוה שהחזיקו בה כותים אם החזיקו מבעי ליה. כלומר כיון דרשב"ג מחמיר יותר מר"ה אם החזיקו מיבעי: כיון דאיכא היתרא ואיסורא. כלומר ידבול לשחוט שפיר לא שביק היתרא ואכיל [איסורא] שלא ישחוט יפה: חמצן של עוברי עבירה. מניחין חמצן אחר הפסח בבית אחד הן הן